

zMY19-1367
2019-10-01

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.registrator@regeringskansliet.se

Synpunkter på regeringens forskningspolitik

U2019/02263/UH

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) har inbjudits att inkomma med synpunkter på regeringens forskningspolitik.

Som en av de stora finansiärerna i Sverige av forskning inom humaniora och samhällsvetenskap ser RJ positivt på hur områdena humaniora och samhällsvetenskap betonades i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar (prop. 2016/17:50), både för att möta gemensamma samhällsutmaningar och kopplat till vissa särskilda satsningar.

RJ uppskattar även hur regeringen 2015 beslutade att den aviserade neddragningen av de så kallade svenska medelhavsinstituterna ej skulle genomföras utan att statens finansiering skulle fortsätta. Precis som regeringen värnar RJ om instituten och deras betydelsefulla verksamhet och har stött dem regelbundet genom olika slags riktade satsningar inom forskningsområdet.

Inför kommande proposition önskar RJ betona följande:

Gemensamma samhällsutmaningar

Regeringen har betonat att Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen fortsatt bör vara vägledande när samhällsutmaningar pekas ut och regeringens olika insatser formuleras. Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning utgör en viktig kunskapsbas för att finna lösningar på vår tids stora problem och utmaningar. Ofta finns tekniska förutsättningar för att lösa ett problem samtidigt som det saknas tillräckliga samhälleliga och kulturella analyser för att optimera implementeringen av nya lösningar, eller för att utnyttja existerande alternativ på ett effektivare sätt. Samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning behövs, såväl för att avgränsa och formulera relevanta forskningsfrågor som för att lösa de stora utmaningar världen står inför. En annan viktig iakttagelse är att de globala hållbarhetsmålen formulerats utan explicita referenser till demokrati- och rättighetsfrågor – vilket var en förutsättning för global uppslutning kring dem. *Därför bör de humanistiska och samhällsvetenskapliga vetenskaperna bidra med en fördjupad förståelse och problemformulering till Agenda 2030.*

Samverkan

RJ ser stora fördelar med den breda, inkluderande definition av samverkan som lanserades i Styr- och resursutredningen. För att inte humanistisk och samhällsvetenskaplig samverkan ska negligeras understryker RJ vikten av en inkluderande definition också när samverkan utvärderas. För att främja förtroendet för vetenskap och forskning, bör forskare också ges möjlighet och resurser att samverka.

Forskningsinfrastruktur

Hanteringen av svensk nationell forskningsinfrastruktur och Sveriges deltagande i internationell forskningsinfrastruktur är bristfälligt samordnad, fragmenterad och underfinansierad. Liksom för övriga forskningsområden är en fungerande forskningsinfrastruktur nödvändig för att utveckla humaniora och samhällsvetenskap. En effektiv användning av de möjligheter som den snabba digitala utvecklingen ger är lika viktigt för humaniora och samhällsvetenskap som för andra vetenskapsområden. Därför ser RJ med oro på signaler från Vetenskapsrådet om att kraftigt ökade resurser behövs framöver för att VR ska kunna bibehålla och förstärka sin roll som ansvarig för prioritering, samordning och finansiering av nationell och internationell forskningsinfrastruktur. I dag är de forskningsinfrastrukturer där forskare från humaniora och samhällsvetenskap dominerar utvecklade och sårbara. VR:s egen uppskattning att endast fyra procent av de resurser som fördelades 2017 av VR gick till forskningsinfrastrukturer inom humaniora och samhällsvetenskap (Bilagan till VR:s forskningsöversikt för humaniora och samhällsvetenskap, 2019).

Forskningsinfrastruktur är ett problem på alla nivåer i det svenska forskningssystemet. Lärosätena har i dag ett större ansvar än tidigare för finansiering av nationell och internationell forskningsinfrastruktur och samtidigt har de ett helt eget ansvar för lokal forskningsinfrastruktur. Det har missgynnade humaniora och samhällsvetenskap, där man i de lokala miljöerna ofta gjort en prioritering av teknisk, naturvetenskaplig och medicinsk infrastruktur. Sammantaget innebär detta att minskande medel för forskningsinfrastruktur enligt RJ:s bedömning kommer att drabba forskning inom humaniora och samhällsvetenskap hårt.

Upphovsrätt/pliktlagstiftning

Datadriven forskning, större mängder digitaliserat material, en vital digital humaniora och samhällsvetenskap samt därtill intensiv metodutveckling över hela HS-fältet ställer krav på att uppdatera de regelverk som styr insamling och tillgängliggörande av digitala filer. *Regeringens avisering om en kommande översyn av pliktexemplarlagstiftningen är välbehövlig men RJ vill betona att fler insatser behövs inom detta område.*

DIGARV

RJ har medfinansierat Vetenskapsrådets satsning (regeringsuppdrag från prop. 2016/17:50) på datadriven forskning, med särskild inriktning på digitalisering och tillgängliggörande av kulturarvssamlingar (DIGARV). RJ vill uppmärksamma regeringen på en iakttagelse som tydliggjorts i och med DIGARV-satsningen: *många små och medelstora kulturarvsinstitutioner saknar ofta grundläggande forskningsinfrastruktur för att tillgängliggöra och långsiktigt bevara digitalt material.* Detta innebär att samverkan mellan kulturarvssektorn och forskningsmiljön påverkas negativt, något som särskilt drabbar humaniora och samhällsvetenskap som inte sällan för sin forskning är beroende av data från kulturarvssektorn i digital form.

Marika Hedin, vd